

**МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ
ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ
ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА І АРХІТЕКТУРИ**

КАФЕДРА ГРАФІЧНИХ МИСТЕЦТВ

Пояснювальна записка до дипломної роботи на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» на тему:

«ДІМ»

Виконала:

Терещенко Поліна Дмитрівна

Студентка 4 курсу

Галузь знань:

02 Культура і мистецтво

Спеціальність:

023 – Образотворче мистецтво,

декоративне мистецтво, реставрація

Керівниця:

Сергеева Наталія Вікторівна

АНОТАЦІЯ

Терещенко Поліна Дмитрівна, пояснювальна записка до дипломної роботи на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» на тему: «ДІМ» (на правах рукопису).

Спеціальність 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» — Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури, кафедра графічних мистецтв, Київ, 2023.

Освітня програма: Графіка вільна, оформлення та ілюстрація книги

Серія графічних робіт. «ДІМ»

Техніка: цифровий колаж, цифровий друк.

Матеріал: папір 140 г/м. (2 аркуші розміром 420 x 594 мм та 2 аркуші розміром 297 x 420 мм)

Проект «ДІМ» звертається до органічної взаємодії людського тіла та навколишнього середовища, досліджує вплив фізичного місцезнаходження тіла та психічний та емоційний стани людини.

Актуальність проекту та мета роботи полягають у тому, щоб привернути увагу до теми дому та взаємодії цього поняття із сприйняттям навколишнього середовища. Це особливо важливо під час повномасштабного вторгнення росії, коли тисячі людей були змушені залишити свої домівки та адаптувати себе фізично та психічно до нових умов та викликів, що постали перед усіма українцями та українками.

Для реалізації проекту було використано прийом подвійної експозиції, щоб передати накладення та злиття людського тіла й навколишнього середовища, також додано кольоровий графічний елемент, що об'єднує усі роботи серії.

Ключові слова: війна, почуття, відчуття, дім, психічний стан, навколишнє середовище, людина, тіло, серія графічних робіт, колаж, подвійна експозиція, монотипія.

ANNOTATION

**Tereshchenko Polina, explanatory note to the Diploma Thesis for
obtaining the educational Degree of Bachelor of Arts. Topic:
"HOME" (with the rights of the manuscript)**

Bachelor's Thesis for Bachelor's Degree in Speciality 023 "Fine Arts,
Decorative Arts, Restoration" — National Academy of Visual Arts and
Architecture, Kyiv, 2023

Educational program: Free graphics, book design and illustration

Series of graphics. **"HOME"**

Technique: digital collage, digital printing.

Material: paper for printing 140 g/m. (2 pieces, 420 x 594 mm each
and 2 pieces, 297 x 420 mm each)

The **"HOME"** project addresses the organic interaction of the human body and the environment, investigates the influence of the physical location of the body and the mental and emotional states of a person.

The relevance of the project and the purpose of the research are to draw attention to the topic of home and the interaction of this concept with the perception of the environment. This is especially important during the full-scale invasion of russia, when thousands of people were forced to leave their homes and adapt themselves physically and mentally to the new conditions and challenges faced by all Ukrainian people.

For the realization of the project, the technique of double exposure was used to convey the overlap and fusion of the human body and the environment, and a color graphic element was added to unite all the works of the series.

Keywords: war, feelings, sensations, home, mental state, environment, person, body, series of graphic works, collage, double exposure, monotype.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. КОНЦЕПЦІЯ ПРОЄКТУ	8
1.1. Історіографія питання.....	8
1.2. Назва.....	8
1.3. Сюжет	9
1.4. Зміст	9
РОЗДІЛ 2. ОПИС РОБІТ	10
2.1. Техніка виконання.....	10
2.2. Складові проєкту.....	10
Висновки.....	13
Список використаних джерел.....	14
ДОДАТОК.....	15

ВСТУП

Актуальність теми.

Поняття «дім» набуло особливо важливого значення після початку повномасштабного вторгнення держави-агресорки росії. Це те слово, яке змушує серця тисяч українців та українок щемити.

Люди почали вкладати у це слово нові сенси та асоціації, ділитися ними усюди, де тільки можуть, бо це – про те, що наболіло, і про те, що відгукується усім нам.

І митці також не в останню чергу почали відрефлексовувати ці трансформації у сприйнятті поняття дому та ділитися найінтимнішими роздумами у своїх проєктах та роботах.

Таким чином, одне коротке слово «дім» змогло тонкою незримою ниткою поєднати так багато страждених душ, що були змушені розсіятися по всьому світу, далеко від дому, а дехто – ще й втратити цей дім.

Задача митців – пропустити ці зміни у нашій буденності крізь себе та встановити діалог між своїми роботами та глядачем.

Мета проєкту.

Метою проєкту є показати, що фізичне місцезнаходження тіла впливає на психологічний та емоційний стани людини. Саме це відображається у сприйнятті поняття «дім».

Відповідно до мети визначено ряд основних завдань проєкту:

1. Проаналізувати роботи, створені митцями у період воєн 20-го століття. Провести паралелі із сьогоденням, дослідити, якими способами митці зображали актуальні події та зміни у людському сприйнятті та звичному їм житті.
2. Провести анонімне опитування щодо того, що для різних людей означає дім та провести аналіз відповідей, зіставити їх із власними почуттями та концепціями.
3. Знайти спосіб розкрити тему дослідження за допомогою художнього висловлювання та створити відповідні візуальні образи.
4. Розробити композиційне та експозиційне рішення згідно із концепцією проєкту.

5. Підібрати технічні та графічні способи втілення проєкту.

Створити серію робіт «Дім».

Об'єкт дослідження.

Людське сприйняття поняття «дім» та психологічний й емоційний стани людини за різного фізичного місцезнаходження.

Предмет дослідження.

Асоціації, що виникають у людини під час роздумів про поняття «дім» у контексті повномасштабного вторгнення.

Методи дослідження.

Для досягнення поставлених завдань використовувався системний підхід, були застосовані комплексні методи дослідження:

- джерелознавчий – для залучення у процес дослідження опублікованих у інформаційних джерелах матеріалів, що висвітлюють вплив фізичного місцезнаходження людини на її психологічний та емоційний стани, а також вплив війни на психологічний та емоційний стани людини;
- спостереження – для системного збирання фактів, формування узагальнення;
- систематизації – для об'єднання отриманих даних за певними ознаками;
- теоретичного узагальнення – для формулювання висновків дослідження;
- метод моделювання – для створення творчого проєкту.

Наукова новизна проєкту.

Полягає у спробі зрозуміти, які асоціації виникають у різних людей при визначенні поняття «дім» у контексті війни, і як їхнє місцезнаходження впливає на їх ментальний та емоційний стани.

Практичне значення проєкту.

Результати дослідження можуть бути використані у майбутніх художніх пошуках та роботах. Теоретичні та практичні аспекти дослідження можуть стати базою для розробки мистецьких проєктів.

РОЗДІЛ 1

КОНЦЕПЦІЯ ПРОЄКТУ

1.1. Історіографія питання, вибір напрямку дослідження.

У основу проєкту лягло моє особисте сприйняття «дім», про яке я, та й тисячі українців та українок, почали думати мало не щосекунди на тлі повномасштабного вторгнення та збройної агресії росії. Усім нам так чи інакше прийшлося зіткнутися із змінами, адаптуватися під нові реалії та умови, зазирнути вглиб себе, рефлексувати.

Розглянувши мистецькі твори й проєкти, що були створені після 24 лютого 2022-го року та у період воєн 20-го століття, було виявлено, що митці або суворо документували реалії, з якими зіткнулося людство, або створювали твори на основі внутрішніх рефлексій та самоаналізу, розкриваючи свої душевні переживання, таким чином долучаючись до суспільної дискусії про вплив війни як фізично, так і на людську психіку.

Другий шлях здався мені більш вдалим і доречним, саме тому його і було обрано у подальшій роботі над проєктом.

Проєкт буде складатися із серії цифрових фотоколажів, із фігуративними та пейзажними композиціями, усі матимуть схожу монохромну тональність. Сюжети не мають бути перевантаженими, натомість - композиційні рішення мають знайти відгук у сприйнятті глядача. Усі композиції будуть пов'язані повторюваним графічним елементом (вікном).

1.2. Назва.

«Дім» (англ. «Home»)

Для назви проєкту обрано слово «*domus*» (лат. - дім, поселення, місце народження, родина; від протоіндоєвропейського *dóm («будинок, дім»), від кореня *dem- («будувати»)). До споріднених належать давньогрецьке δόμος (dómos), албанське dhomë («кімната, кімната»), санскритське दम (dáma), праслов'янське *domъ.

У наївній картині світу (системі уявлень, що використовується людиною незалежно від наукового пізнання) одним із психологічних компонентів слова дім є «затишок».

1.3. Сюжет.

У серії відображено злиття людського тіла із навколишнім середовищем, що й символізує той зв'язок психічного та емоційного станів людини із фізичним місцезнаходженням її тіла. У кожній роботі присутнє вікно – вікно у життя, або вікно як елемент поняття дому.

1.4. Зміст.

Людська психіка є дуже чутливою та реактивною на зовнішні впливи та зміни. А коли вона зіштовхується із викликами, що ставить перед нею війна – відбувається деструктивний і травматичний процес. Втрата дому, вимушене переміщення із своєї зони затишку та комфорту, тривожність й розгубленість, розбитість, що виникають унаслідок – усе це стало реаліями українського народу. І саме у цих реаліях у результаті роздумів та рефлексії на події слово «дім» набуло нових смислів та асоціацій.

Дуже важливим аспектом є публічна дискусія цієї теми та наголошення на її зв'язку із ментальним здоров'ям людини.

РОЗДІЛ 2

ОПИС РОБІТ

2.1. Техніка виконання.

Проект «Дім», - 2 аркуші формату 594 x 420 мм та 2 аркуші формату 297 x 420 мм

Серія робіт проекту «Дім» була виконана у техніці, в основі якої - цифровий колаж. Були використані фотографії із особистого архіву. За допомогою нашарування одного фото на інше було досягнуто ефект подвійної експозиції.

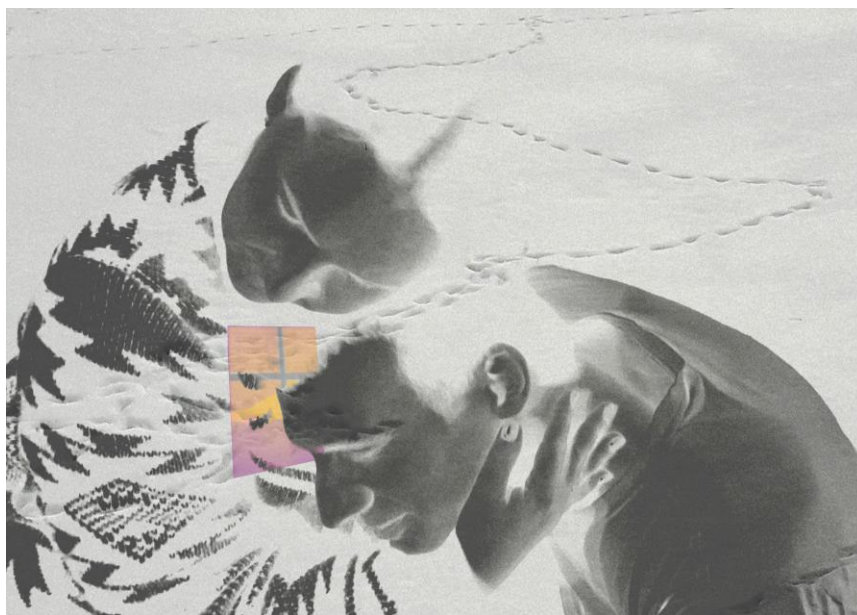
Кожна робота має графічний елемент – вікно, що варіюється у розмірах та кольорі в залежності від середовища та поєднує роботи серії. Цей елемент є акцентним, так як усі фото – монохромні. Вікно є окремим шаром, накладеним на фотографії.

2.2. Складові проекту.

Проект «Дім» складається із 4 графічних робіт, виконаних у техніці цифрового колажу.

Цей проект - також про пошук. Пошук гармонії тіла та думки, тіла та середовища. Саме тому роботи отримали наступні назви:

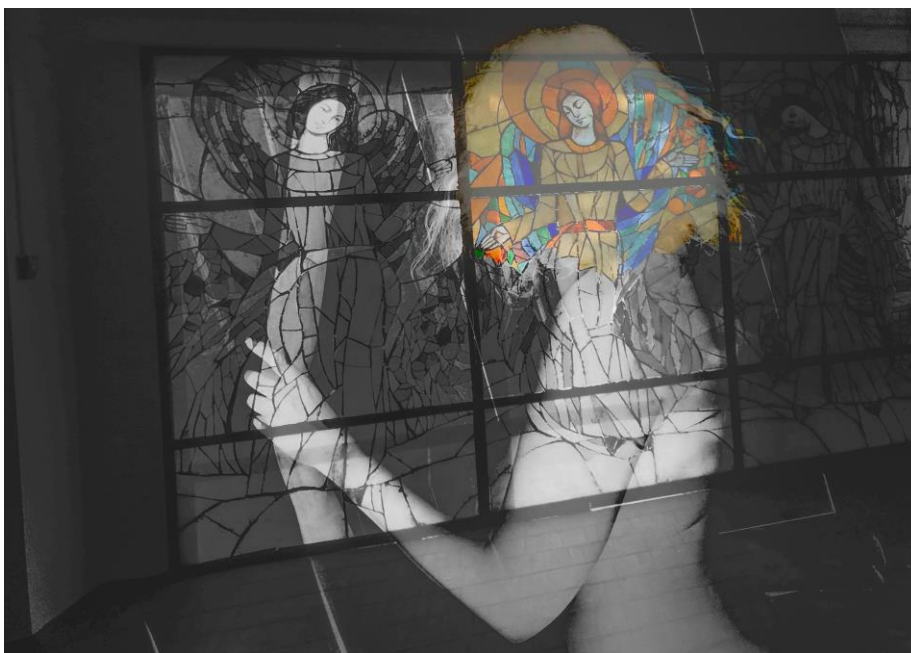
Перша робота серії - «Початок» (розмір 420 x 594 мм) символізує початок пошуку, вікно тут як серце дому і відправна точка - із нього починаються сліди на снігу та пошук.

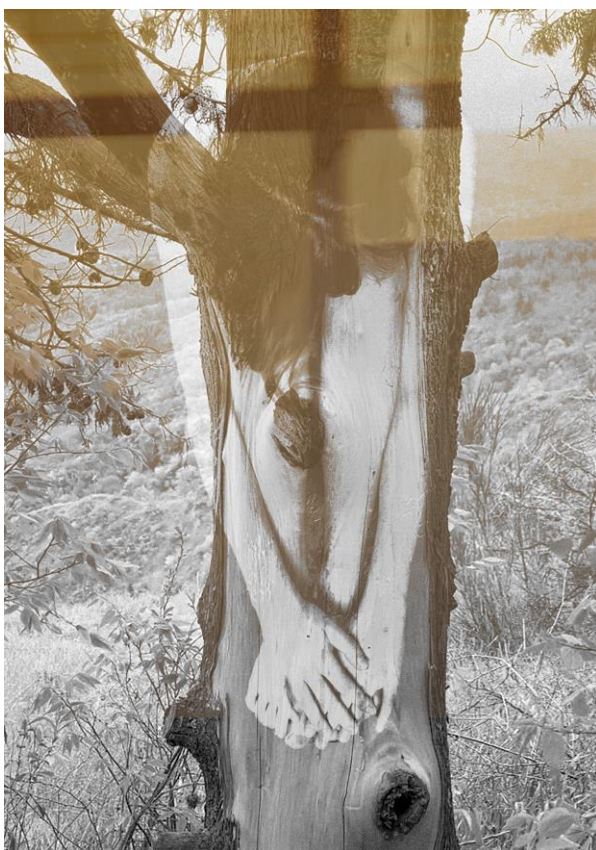
Друга робота серії – «Коріння» (розмір 297 x 420 мм) - стан занурення у себе, стан пізнання та встановлення зв'язку із собою.

Третя робота серії – «Душа» (розмір 420 х 594 мм) - про духовне, перед нами наче трохи підіймається завіса, що дає зазирнути у душу людини.

Четверта робота серії - «Ґрунт» (розмір 294 х 420 мм) - заключна, це той момент коли людина зазирнула вглиб себе, зробила висновки, і певним чином укорінилася у ґрунті (основі) як духовно, так і фізично.

ВИСНОВКИ

Створення цього проекту є невід'ємною частиною суспільного дискурсу про поняття «дім», змін у сприйнятті людини, адаптації її психіки у контексті повномасштабного вторгнення росії. Дуже важливо проговорювати те, що наболіло, рефлексувати над усіма змінами й фіксувати їх, бо психічне здоров'я – так само важливе, як і фізичне.

Задача мистецтва – нести певний посил, документувати як внутрішні, так і зовнішні зміни, незалежно від того, чи вони є більш глобальними чи стосуються певної особистості.

Саме тому й було розпочато роботу над проектом «Дім». У надії, що така візуалізація зможе викликати резонанс у чийсь душі, наштовхнути на подальші роздуми, приверне увагу до фіксування ментального та емоційного станів.

Нас усіх спіткало одне горе, усі ми зіткнулися із новими викликами й травматичним досвідом, тож маємо об'єднатися задля того, щоб жити далі, навчатися розуміти й відчувати себе та інших.

Список використаних джерел

1. Julie Beck, *The Psychology of Home: Why Where You Live Means So Much*
(<http://surl.li/ibdvs>)
2. Tim Morris, David Manley, Kate Northstone, Clive E. Sabel. *How do moving and other major life events impact mental health? A longitudinal analysis of UK children*

(<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1353829217300503>)
3. *Mind the gap: the importance of the mind/body connection in physical and mental health*

(<http://surl.li/ibfbk>)
4. Käthe Kollwitz Museum.

(<https://www.kollwitz.de/en/series-war-overview>)
5. Dr. Mary Kinnecome, *Magdalena Abakanowicz, Androgyne III*.

(<https://smarthistory.org/magdalena-abakanowicz-androgyne-iii/>)
6. Mike McKiernen, Oxford Academic. *The Art of the War*.

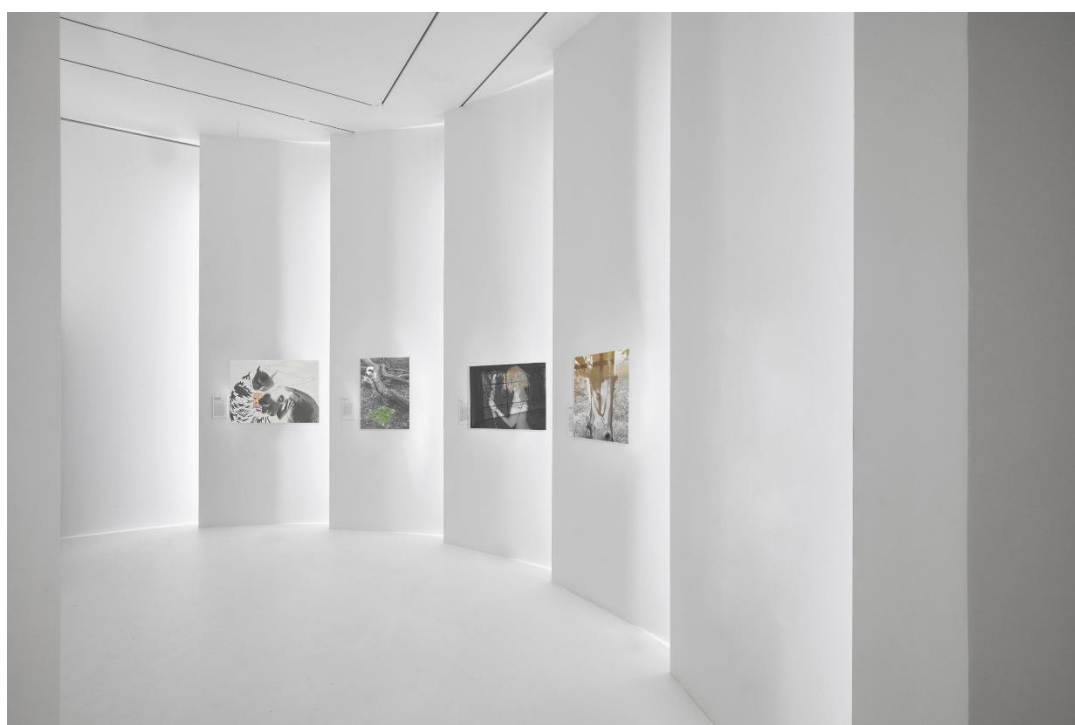
(<https://u3aoliva.org/wp-content/uploads/2021/04/The-Art-of-the-First-World-War-1-1.pdf>)
7. Leonard V. Smith, *The fallen star of German artist Ernst Ludwig Kirchner*.

(<https://www.historynet.com/the-fallen-star-of-german-artist-ernst-ludwig-kirchner>)
8. Lantern Theater Company, *German Art Between the World Wars*.

(<http://surl.li/ibfbb>)

Додаток 1. Експозиція проекту «Дім»

Додаток 2. Експозиція у залі